

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A debreczeni-vidéki „függetlenségi párt” közlönye.

Megjelen hetenkint ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési árak:

Helyben és postán küldve:

Egy évre 10 frt — kr. Negyed évre 2 frt 50 kr.
Fél évre 5 — — — — — Egyes szám — 10 —
Előfizetői pénz minden külföldi: FŐ-PLACZ.
VECESEY-HÁZ FÖLDPOSTA és szerkesztő-
sége bérmentve küldendők.

Előfizethető helyben:

TELESI K. LAJOS és társaság KÁROLY
Könyvtárkönyvtárhoz és a szerkesztőséghez.
Együtt a postahivataloknál.

Hirdetési díj:

Ügyszerű hirdetés 5 kr.
Nagyobb terjedelmű, mint az előzőekben
hirdetéseket, s azokat a legelőször
szólókat.
Helyi: minden sorozatért 10 kr.
„Nyilatkozat” megjelölés külföldi hirdetés
például 15 kr.
Nem vagy bérmentesültek beiktatott hirdetés
nem vételek tekintetbe. — Ugyanmódon ké-
rültek sem mutatnak vissza.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„DEBRECZEN”

politikai és közgazdászati lap apr.—jun.
folyamára.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre 10 frt Negyed évre 2.50 kr.
Fél évre 5 Egyes szám 10 —

Bátorkodunk tisztelettel felkérni az olvasó közönséget, hogy lapunk rendszeres közreműködésének céljából, előfizetéseiket idejében megtegyék szíveskedjenek. Különösen pedig a hátrányok beküldését ajánljuk szíves figyelembe.

A „Debreczen” kiadóhivatala.

A háborúra ugyan gondolnak a királyok, de a béke a népek.

Victor Hugó.

Nem lesz háború! mennyire igazságtalannak, sőt egész Európát ezen politikai jóslat, tehát béke lesz és marad, de a népek csak az idővel hozza meg a győzelmet. Béke kérték. Igaz ugyan úgy érezzük, miszerint egy sajtóságs esata van készülőben, t. i. a háború a múlt akarata és a béke a jövő akarata közt. Igenis egy elvitáztatlan tény az tisztelt polgárok! hogy az áldásos béke győzni fog. A jövőnek diadala már most is felismerhető, mindenképp közeliedik, t. i. az ipar szövetkezése a tudománytal, haladásal, a jóléttel mint az emberiség egyedüli ideáljával. Ennek pedig reprezentánsa és garantója a közelálló 1878-diki franciaországi „nagy szerű világkiállítás”. Mert nemde a népek közti legbiztosabb béke szerződés egy nemzetközi kiállítás? Hiszen a népek szövetségét, minden békét szerető kultúrát, nemzeti háttalva s örömmel aláírja. Észerszer fájdalom s botrány! hogy ezt Francia nem tevé. Ez a népek s kultúravezetők egyesülése azon országban, melyet a munka időz elő. Küzdelem, ha akarjuk, és pedig Európa összes munkásainak beosztás küzdelme, mely nem halált, hanem életet, nem esonkított törzshatárakat, hanem a munkások elnyomását a diadalsaterén. Igazán ez oly fényes küzdelem, melyben csak győzők szerepelnek. E küzdelem színtere az 1878-dik, leendő párisi világkiállítás mint a béke műve leendő Európa művelt népeinek nevében Franciaország válasza. s parolája Oroszországnak, s Perországnak evvel indított háresias vállalkozásaira. Igen e nagyszerű, páratlanul igénykeltő világkiállítás ki fogja beállítani a világot Párisal, melyeknek egymásra olyannyira égető milliók léteit feltételező szükségük van. Egy szóval: A tudomány, a ipar s munká a királyt, mint a humanizmus léte világi szent háromsága bizony győzni fog! mert feltéve, de meg nem engedve, halogy Franciaország mint európai nagy köztársaság kiapadhatlan póztörzsánál s másfél millió polgárcsapat — erejénél az ipar s művészet supremáciájánál fogva (Germánia elleni revange-háborúra legkevésbé gondolna is, akkor 1878-ban nem leendhetne az összes világ tudomány, művészet s ipar által teremtett gyűjtemények kiállításának nagyszerű színtere, mert az csak béke s illoben koronázandó sikerrel kivihető. — ezáltal világosan Franciaország maga részéről biztosítja a világbéket, akkor a midőn azt hatalomvágy, önérdék s városi intriguák által teremtett orosz vantomon erőknek felforgatni és a civilizáció és humanizmus ellen merényleter követni készült.

Ha tehát Franciaország tényleg, kézzelfoghatólag s nem egyedül diplomácia a világbéket biztosítja, s a tudomány, művészetek s iparnak azaz: a „munkának” trónt emeli, akkor Borussianak (Germánianak) mincson oka egy francia revange-csapatól tartania, ha pedig ez mincson, akkor Germánianak az oroszai és diametro minden politiko-ethnographiai, műveltségi, vallási, nyelvbeli, kereskedelmi s minden tekintetben ellenkező államal szövetségben lenni egyáltalán indokolt gondolattani oka mincson. — Így tehát Germánianak a direkt tényleges szövetség nélkülözhető. — és ha ez így van, a mint logice másképp

nem is lehet, akkor az osztrák-magyar birodalom — mint Germánia s Russia által kismélt préda? — in tact e neutralis maradhat, de semmi körülmény között le nem fegyverkezhetik mindaddig, míg Oroszon ezt nem teszi. — Hiszen a törökhatalon, annak alkotmányosa s a világ közvéleménye elegendő biztosíték egyelőre, hogy az orosz kolossus sakkban tartassa. — Germánianak helyzete sem a legkedvezőbb, mert tudni kell azt, miszerint a porosz a german nép nem felelt kevélt faja. — tudni kell azt, miszerint Bajorország, Baden-Baden, Hannover, Szászország stb. inkább Austria, mint Poroszországtól gravitálnak, mert Anglia után, szó a mi szó még is a legszabadabb, leghumánusabb serdülő, de nagykörűságra minden esetre hivatott alkotmány az Osztrák-Magyar. Bismark igen jól tudja, miszerint egy kitörendő háború esetében, a midőn legkevésbé per tangemtem monarchiánk autonómiaja érintetnek, azaz a létkérdése csak kétségbe is vonatarnak az osztrák-magyar birodalomnak oly kedvező chance a volna, miszerint a bonvélsereg egyesülten a török haddal az oroszra — Austria pedig a franciával — kiknek oly veszes eshetőség. — a Germania elleni revange órája itt volt volna. — a poroszra vetné magát. — és merjük állítani, ha csak mindenképp nem esakutánk, hogy az orosz-germán aspirációk bizony kudarcot vallának. — mert Germaniát még azokivül a köztársasági kísérlet „Das Gespenst”, Oroszországnak pedig a polkolbeli sötétség rohamos áramlatával az onvészet örvénye felé sodorná. — s habár Anglia alá is írta az Ignatiev, diplomatio commis vojageur által hercehurcolt jegyzőkönyvet, ez bátor nemzeteket vissza nem riaszt, mert a mitől a gondviselés menten, ha ezen fentebbi véres dráma csakugyan színpadra kerülne? Akkor Anglia bizony Olasz- és Görögom a tengeren keményen meg-leckéztetné, s a közös actióllal izolálna.

Teljes a párisi világkiállítás biztositja a tudomány s ipar műkincsét, biztosítja a világbéket, mely a népeknek olyannyira kell!

Dr. K. J. József.

— A keresk. és pénzügyi miniszteriumokban hírszerint szorgalmasan dolgoznak a kiegyezési tárgyalások alapját képező törvényjavaslatok előkészítésén. — A közzettett adók reformjait illető törvényjavaslatok s ezek indoklásai, némely csekély részlet kivételével, majdnem teljesen készek. A quota törvényjavaslat (?) előmunkálatai is közel állnak a befejezéshez. A bankstatutum végleges megállapítása céljából a két pénzügyminiszterium a jóváhagyott törvényjavaslatokat. A kereskedelmi- és vámszövetség szövetsége, valamint a részvénytársulatok és bizt. társulatok kölcsönös engedélyezéséről szóló javaslatok előkészítve s végül a kiegyezési tárgyalásokról szóló indoklás, mely 40 ívből áll, csak a min. táncs helybenhagyását várja, így a kiegyezésre vonatkozó összes javaslatok (kivéve a Lloyd-társulatot illető, melynek alapvonalára nézve a két kormány szintén megállapodott, de még beavandó a Lloyd társulat nyilatkozata) oly annyira készen vannak, hogy a parlamentnek összehívása alkalmával előterjesztők lesznek.

— Hogy mily módon emeli a magyar pénzügyminiszter az állam jövedelmét, annak illusztrálására a „K”-nek a következő hivatalos hirdetés hozza: 1859. sz. Köztudomásra hozatik, hogy több iteni házban (következik 90 ház felsorolása) lakó adózónak, a hátralékos adók és illetékek miatt lefoglalt különböző buidardarabok. 1 arany óra arany láncsal, 4 arany gyűrű, 1 ezüst zsebkönyv, 6 téli kabát, 50 darab kőszőkegálap, 35 paraszti kalap, 6 t. bunda, 3 tucat papucs, 1 puská, 2 zongora, 120 csomag gyapjú, 2 varró gép, 1 zsák liszt, 20 d. gerenda, 200 szál deszka, egy csomag borjúbőr, egy pálinka üst, 17 kisebb rézest, 2 hintó, 4 kosci, 1175 zsák kukorica, 8 ló, 15 tehén, 6 disznó és 100 db. birka — ápril 20. és 21-én nyilvánosan el fogják árvereztetni. Nagy-Bécskerék. L. K. polgármester.

— Ignatieff utja és a mi hadiseregünk. Mivel bekésett jellegűt öltözött Ignatieff utja, annál sürűbben jelentek meg a hadisereg föl-szerelésére vonatkozó rendeletek s annál idegesebb gyorsasággal készülnek a legvégsőre. Az osztrák honvédség tábori egészségügyi felszerelése s napokban eszközöltetett s azokivül 1132 sebesültvívőre, 284 segédorvosra, 132 gyógyászati vivőre szaporították a meglévő személyzetet. Azonban a mozgósítás gyors eszköz-lése végett összeartott a lovak és kocsik tu-

lajdonosainak száma mindenütt. — A javított Werd-féle fegyver perenkint 18 lövedést ad igen könnyen és gyorsan kezelhető. — A fegyverek átjavítása és kicserélése igen gyorsan eszközöltetik. — A lovak utégre vonatkozólag igen fontos intézkedések történtek: a ruházat megkönnyített s az újabb beosztás igen könnyűvé tette az utégek mozgékonyaságát és azt, hogy a háboruban a többi lovas-csapatokkal kellő ószhangban működhessek közre s e részben részletes utasítás beszállított ki.

Konstantinápoly, márczius 29.

Lehetetlen be nem látni, minden lépten nyomon tapasztalható, hogy a török kormány a legnagyobb erővel készül a közelgő háborúra: sőt miután a háborút elkerülhetetlennek tekintik, nagyon könnyen megeshetik, hogy 14 nap alatt az orosz nem kezdené meg előnyomulását Oláhországban, a porta tizenhárom nap alatt a várakozás Törökországra csak hátrányos lehet. Seregek készen, vezérel instruktókkal ellátva a csapatoknál, a késedelem csak naponta is roppant pénzbe kerül, mit megakadályozni a pénzügyi helyzet követel. Hogy mennyire elkerülhetetlennek tartják itt a háborút, tudósítatlan becses lapját, hogy tegnapelőlt 16-20-án elrendeltetett, miszerint egy az európai, mint Ázsián sereghez felfegyverezendők és mozgósítandók. — Továbbá, hogy a már összeirt, de eddig fel nem állított nemzetiség azonnal behívandó és felfegyverezendő. Konstantinápoly magga egy választós átvonuló hely, hol az Ársiából jövő zászlalok egy-két napot időzöven, tovább szállítatnak a Duna felé, hogy ottan érkező csapatoknak adjanak ideiglenes helyet. Ilyen 20 zászlalot volt alkalommal tegnap látni, 36 névű, 30 fegyverzetű katonaság. Rédm, mint volt katonára a legjobb hatást tették. Ugyan ekkor 24 század lovas is láttam. Ezek ellenkező benyomást tettek rám, s alig hiszem, hogy a jó orosz lovassággal mérkőzhessenek. De a mi megbiztatás forrásból hallom, a cserkeszek annál kitűnőbb lovasok; és ilyen van körülbelül 20,000 ember.

— Az eddigi Montenegróban levő csapatok parancsnoka Muktar pasa ide hivatott és itt megkapván utasításait az Ársián csapatokhoz indult a parancsnokságot átvenni. Utóbbá még eddig nem tudatik, de mint jól informált helyről hallom, a kormány az orosz háború esetében Montenegró ellen csak defensív állást foglaltat el, és így kisebb tehetségű tábornok is megröndi a szolgálatot.

— Még néhány nap — s az Alduna véres küzdelme színhelye lehet. Az ottani kormány eddig mintegy 160,000 embert összpontosított Várna és Vidin közt. Ezen sereg sorvezetői áll — s mint a török gyalogság egyáltalán igen kitűnő. E török haderővel szemben Kisaoff és vidékén a Pruth mellett állítog 300,000 orosz áll.

— Ha e szám nem túlzás, úgy 140,000-rel több mint a török, s így okunk volna az orosz győzelmében binni, ha nem volnánk utalva, egyáltalán tekintetbe venni, hogy az orosz seregnek a Dunán átkelve a török rész felől magas és többnyire jól erősített partokat kell hatalmába ejteni. Ez nem oly könnyű feladat, még akkor sem, ha tulajony erővel támad is. Sőt tekintetbe véve, hogy az orosz sereg Oláhország huzóván keresztül, bizonyos mennyiségű csapatot kénytelen visszahajtatni, úgy Oláhországban, mint a Dunától saját visszavonulási vonalán, így pozitíve egyenlőknek nevezhetjük az esélyeket mindkét félre nézve.

A futóhomok.

Annak a ki mezőgazdaságot terén, hivatását kellőleg beakarja tölteni, nem szabad bizonyos célú keresztül vitéletől, magát az által elretenteni, hogy a kényelem karjai közt helyényli szeretők, promaték és kísérletek nélkül pipa szónál előre ki mondják a lehetetlenséget, mint az a futóhomok megkötésének farszto munkájánál rendszeren történni szokott.

Debreczen város kiostott közlegelőjének jó nagy részét, fenjeltett futóhomok teszi. Ennek megkötésére céljából Doktor Kempff József avatott tollából egy közleményt olvastunk, mely a farkas bab külömböz németi mutatja fel egyik ezélszerű eszköznek arra nézve, hogy a homok szél általi elfuvasa ne csak megkötéssek, de még azon felül a farszadok gazda, jó és hasznos takarmány nyeresése által is némileg megjavulhatna legyen.

Minden esetre átvizsgálunk kell nekünk bármely hasznos törekvést mely hanyatlanság indító gazdaságot emelést bármily csekély részben is ezelezo. De e tekintetben az előtörténet igyekezetnek sok akadálylyal kell küzdeni, mert a régi hagyományoss roz szokások kiirtása nagyon nehéz dolog, midőn a gazdember, minden olyas dolog, mely a megszokott rendszer napi foglalkozás keretén kívül esik, mely egy kicsikét nehezen megy a jó isten mindenhatóságára szokta bízni. Ilyen a futóhomok használhatóvá tételének kérdése.

Jól tudjuk, hogy egyelőre, hasábotak lehet, kell is betölteni, hogy valamiként még csak látszatát is elérhesük, a népnél általánosabbán azon hitnek, hogy a homok megkötéséhez, de azért nem szabad meghátrálnunk a közömbösség hátrányos, meghonosult volta elől. Példát kell hat mutatunk, s ha a Dr. Kempff által ajánlott, s talajunkat és égaljun-

kat leginkább kedvező sárga csillag fűrt vulgofarkas bab kísérlete, csak egypár gazdának futóhomokbani termelése sikerült, kétséget sem szenved, hogy birtokosai a futóhomoknak egyről egy követni fogják a jó példát, és versenyre kelnek a siker végett.

Megpróbálható még a farkas babon kívül a balta cím mely szintén tenyészik meg vadon is a legsárgább homok talajban. A gyakorlat kalauzólása folytán, megfigyelésre ajánljuk a következőket.

Mint többnyire a futóhomok talaj hullámos szokott lenni, s a magaslatokat, meg bontván a szél, az ott tenyészésnek indult növényzet gyökereit kitakarja, midőn a hajlásokat betemeti, és a nap s lég hatásától elzárván, a növényzet a két szélsőség behatása alatt elpusztul.

Nem ajánljuk tehát az ilyen tér felszántását, mely a szél káros működését elősegíti hanem, hogy a talaj felbecsontassék, a felül hűtet magnak csak egyszerű fogas általi behorolással, mert ezen esetben a lapályos helyek tarok gyökei nem szaggattanak fel, melyek pedig legáltalmasabb megkötői a homok talajnak. Ajánljuk a kísérletet kisebb térségen, p. egy vagy fél köbös területen, s ha a fent jelzett egyszerű behorolás módszert még avval is megtoldjuk, hogy a bevett talajt felülről, vékonyan törékkel behintjük az eredményt bizonyosnak bátorokunk előre fel tüntetni. Hiszik, hogy a sikeres példa aztán általános követésre találja.

A MAGYAR FŐVÁROSBÓL. Veigelsberg

Leo, a „Pester Lloyd” vezércikk írója hírszerint a sajtóiroda vezetőjévé neveztetik ki. A választási és közoktatási miniszter a köznevelődési ezékora beosztott 150 frnyit összegeget Pap Gyula orsz. mintarajztanodai növekedék adományozta. Egy zöldfautcazi ház pinzejében gyermek hullat találtak mely valószínűleg az utazórl került oda. Solymosi Elek a népszínház jeles tagja, új 3 felvonásos népszínművet írt. A darab ezime Kvitt. Targya az oláh néptáncból van merítve. Budapest 1875-ben elhalt 12,079 egyén s 234 katoná. Götzeg István szatocs golyórt reptve agyába rögön meghalt. Ő feltsége a király 1000 frtot adott a távirtdobban alkalmazott nők nyugdíj alapjára.

A XVII. századbeli magyarok szokásai

— Isa Pepper N. János —
(Folytatás)

Ha kétségbe vonhatlan hitelességi tények és adatok nem bizonyítanák, tulzának kellene tartanunk azt, a mit a történetírás e kor magyarjainak szenvedéseiről feljegyzett. Pedig a történet nagyra néző széke elő, ha a közkeservek jaja-zava fel is hat, mint cseppek a tengerben enyésznek el az egyesek keserű könnyei; és bár oly sok ezer feldult család szentély, százezer özvegyesek jutott né, százezer férfi, kinek hités társa szolgaságra hajta övétől távol országban végé kinos életét, apátlan anyátlan gyermekek tömegtelen száma hirdető a szenvedések s száznadának: az egyesek bálvázata, a keservek ocsánjában nyomtalanul vész el. A század viláos keze nemzeti törzünk gyalait léptette, homv jutának azonban a leéptett lombok, nem keresi a történetírás. Az ő feladata: kutatni, nem dől-e, meg állott-e s mily körülmények között s tényezők közreműködésé folytán, a törzs Részletezést mellőzve ennélfogva, mint egyetemes eredményét a szoldos katonaság, idegen hivatalnokok és a török dulakodásának: nem hallgatható el a közbiztonság hiányán kívül a bekövetkezett erkölcsi romlás, rablók, orvok, elszaporodása: de másfelől azon mindenesetre figyelemre méltó körülmény sem, hogy a védetlen helységek lakossága mindinkább a városokba iparkodék, s jöllehet egészen véve a városi élet látszólagosan elhanyaglott, mégis annak alapja s a későbbi városi közönség magva, a közép osztály s körülmények folytán tett jelentőségere szert. S ezen a mai társadalmi élet tulnyomó többségét képező elem épen a XVII. század zavarágain közt vált ki: ámbátor az sem tagadható, hogy a legtöbb magyar város lakossága a nagy adók, zsarolás miatt megapadt, a házak lakosok nélkül maradtak s a gazdahagyott épületek romladozásnak indulván, a magyar városok szomorú képet öltöttek.

Egyébiránt eltekintve Bethlen Gábor korától s az általa főleg Erdélyben emelt, nagyobb művészettel díszített palotáktól s egyes hatalmas kastélyaitól, egész Magyarországon elhanyaglott az építészeti s városaink külsőinek a XVII. században a nyomusztató korszaklensé sőtét vonásokban tükröződött vissza. Nem is lehetett ez másként. A hadviselés egyáltalában ellensége a művészeteknek, s kiválólag az építészeti művészeteknek. Avagy képzeltető-e, hogy valakivagyonát építkezésekre ölje, midőn az ellenség ostromától való folytonos rettegés zaklatja a kelbeket? midőn egy századon tul kisebb nagyobb szünnetel folyton hallják az agyuk bömbölését? s midőn a régiek roskadozása folytán, de új épületek emelkedése épen nem látható?

Hazi városaink közül azok, melyek a hódoitáson kívül fekvének, honvédelmi szempontból erőseggel alakítottának; s hogy ezen átalakítás a külsőin és szépség előnyére nem vált, vajmi természetes. Mily sorsra jutottak ezek azok, melyek török kézre kerültek, azt Jeremiás tudná csak méltón megírni. Mily

fényes városai voltak Magyarországnak, Buda, Visegrád, Esztergom vagy más irányban Temesvár, tudjuk. Egykor, külföldi utazók álmélkodással szólnak a fényről. — melylyel főleg Budát. — mint az ország fővárosát Mátyás király pazar bőkezűsége felékesíté. S minő gyászitlenek ezek mindannyian a török uralom alatt! Az 1605-ben Budán megfordult Boccautis úgy írja le a várt és városot, mint a piszok és undokság feztékét: a házakat, melyek nagyobb részt fedetlenek, penész és piszok borítja, az ablakok szalmával vannak bedugdosva, Laci-konyhák, borbély műhelyek, szatocs boltok képezik az utcza-sort, ezeken kívül csak piszok és randaság látható; holt testek hevernek az utakon, a várbán számos ágyu szanaszét rendetlenül heverő golyók közt. Ember alig, nő épen nem látható. Még szomorúbb a szomszéd Pest képe. Ezt „pestis”-nek nevezik. (Salamon Magyarorszá, a tör. hód. kor. 168—69 I. Leírását igazolja az 1666-ban Budán megfordult Leslie, I. Lipót eszár sz. konstanzeinapolyi követe. Az elhanyaglott romok közt ő még felismeri a régi fény emlékeit. Láta a mecsetté átalakított Sz. György templomot, a királyi lak pompás márvány-eszernakait díszes faragványokkal, a „Korvin” czimert, Beatrix emléket, a királyi termet; de mindent megcsontkiva, töredékre, fedetlenül, enyésznek indultan, szemétkes és pókhalóba burkolva. (U. o. 164 l.) Ugyanek ez időtáj Mátyás világhírű könyvtárát is megtinktették; de fájdalom; a föld alatti pincezekben csak 3—4 száz egy halomba dobott piszok és penész fedett könyvek lettek, a többi a vandallal nagyobb barbárság már mind elpusztította. Ez vala képe a magyar városok elsőjének. Mily szomorú lehetett a többi!

Es ezen iszonyu pusztítás okai részint a viszonyokban, részint magában a mohamedán intézmények természetében keresendő. Valamint egyáltalán minden ingatlannak, úgy lakó háznak is csak ideiglenes ura volt a török barcos, kibe sem neveltetése, sem hivatása, de még faji jellege sem oltá eszárját, a szebbre való törekvés alapjának; az eszhetikai fogalmaknak. Mily elemekből állott Magyarországnak török lakossága, tudjuk; harcban növekedett, harera hivatott katonákból; nem is tisztán törökökből, hanem bolgárokból, albánokból és egyéb népek keverékből. És e lazítlan miveltelen, baszard raj telepedés meg városainkban, midant reménye nem lehetett eszárját átörökíthetnie az elfoglalt lakókat fel sem tehető, hogy a esinosításra gondot fordított volna. S feltéve, hogy igen; nem volt-e megkövte keze az egyén önállóságát s e téren is megfosztó mohamedán vallási és rendőri szabálytal fogva, mely felsőbb engedély nélkül az építést egyáltalán tiltja s mely bámulatra méltó, habár előttrik nevétségnek tetsző részleteket megszabja a hívőnek épülete alakját, magasságát és szélességét is. Az építkezésre ma is rendőri engedély kell a törököknél. A m i a r - a g a t o l j o k eszárját vásárolja az engedélyt, ki építeni akar, s csak az utóbbi által kijelölt vonalon, alakban és terjedelemben építheti házat a mohamedán és pedig nem magasságra 4/3 ölncel, a keresztény pedig 3/2 ölncel. S minő az építészeti stílus! A magán házakat fából építették s vörös cseréppel fedték, laposan tetőzték, előre gondoskodván, hogy a tetőni tűzveszélyek alkalmával az oltás könnyebben eszkozhető legyen. Az építkezéshez eszárjantulni választott anyag, a fa, oka, hogy a tűz iszonyu pusztításokat mivel s mivel mind máj napóság is a török városokban. Ily képek 1625-ben, 1636-ban és 1660-ban elhanyaglották Budát; 1638-ban, 1657 és 1672-ben Króist és többször Kecskemétet. S az új építkezések a régi romokon hű kifejezői lőnek azon gyzasos befolyásnak, mely alatt a városok állottak. — a mit pedig még szomorúbb valóságként tüntet elő — a végső nyomorba süllyedt s, a földbe vájt lyukakban lakó népszűrités. És alig volt város, hol ilyenek nagy számmal nem találkoznánk. Vácsról Buda látogatója Boccautis írja „Egykor nevezetes város gazdag harminc és vagonos emberek lakéhoz. Most székelyny, gyűlésség parasztok lakják kunyhókban” (Salamon F. i. m. 169 l.) 1686-ik évben Debreczenben 336 romlásnak indult földalatti kunyhó volt és 361 mély teljesen elpusztult s lakhatatlanná vált. (Szűcs István. Debreczen vs. tört. II. k. 477 l.)

VIDÉKI HIREK. A dicső szent-mártoni

fróbbi lelkesült levelet írt, a szultánhoz intézve, melyet most közöl a török hivatalos lap. A levélben a szultán iránti hűségre szólítja fel a Törökországi zsidókat, Eblán (Szepes megye) állítólag gyujtogatás folytán 18 éjzet égett le. A temesvári adóvégrehajtó nyom nélkül eltűnt. A kis-zombori tűzvész alkalmából körülbelül 100 család jutott koldusbotra. A kolozsvári jótékony négyelet novemberben iparmű-történeti kiállítást fog rendezni. Torontálmegye több kétsége összesen 2000 lalos elfogadta a muszka kormány azon ajánlatát, hogy az elpusztult Kaukázájra kivándorolnak.

UDONSÁGOK.

* Tisztelettel hívjuk fel t. előfizetőinket, hogy az előfizetési összeget legkésőbb e hó 10-ig beküldeni sziveskedjenek, nehogy az előfizetés késedelmzése folytán a lapküldésben akadály álljon elő.

